

LUKIOKOULUTUKSEN TYÖRYHMÄ**Aika** 13.6.2024 klo 13.00–15.00**Paikka** OM, Eteläesplanadi 10, kokoustila Kiinnitys ja Teams**Kokouksessa läsnä:**

Puheenjohtaja, ylijohdaja Petri Lempinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Varapuheenjohtaja, johtaja Kati Lounema, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
Opetusneuvos Heikki Blom, opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Neuvotteleva virkamies Ville Heinonen, opetus- ja kulttuuriministeriö~~
Asiantuntija Johannes Peltola, opetus- ja kulttuuriministeriö
Asiantuntija Helmi Pulkkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Erytisasiantuntija Kaisa Rätty, opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetusneuvos Aki Tornberg, opetus- ja kulttuuriministeriö
Johtaja Jarkko Niiranen, Opetushallitus (*poistui klo 14.00*)
Yksikön päällikkö Petri Lehikoinen, Opetushallitus
Erytisasiantuntija Sirpa Kesti, Opetushallitus
~~Opetusneuvos Teijo Koljonen, Opetushallitus~~
Kouluneuvos Antti Markkanen, Opetushallitus
Pääsihteeri Tiina Tähhä, Ylioppilastutkintolautakunta
Opetusneuvos Yvonne Nummela, Opetushallitus
Asiantuntijasihteeri, opetusneuvos Kimmo Koskinen, Opetushallitus
Erytisasiantuntija Kyösti Värri, Kuntaliitto

Käsiteltävät asiat

1. Kokouksen avaus, asialistan hyväksyminen ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
Työryhmän puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.04. Todettiin läsnäolijat ja hyväksyttiin asialista. Edellisen kokouksen pöytäkirjaan liittyvät mahdolliset huomautukset pyydettiin toimittamaan kokouksen sihteerille.
2. Lausuntopalautteen käsittely
Puheenjohtaja totesi lausuntoja saapuneen noin 180 kpl, joista 164 lausuntopalvelun kautta. Valmisteluprosessista ja aikataulusta merkittiin tiedoksi, että opetusministeri vaihtuu kesäkuun aikana. Vielä ei ole tietoa ministerivaihdoksen vaikutuksista HE-esitysten etenemiseen. Oppimisen tuen valmistelusta vastaava Kaisa Rätty on työssä OKM:ssä juhannukseen asti. Todettiin, että tulevat kaksi seuraavaa viikkoa (25–26) on aikaa työstää HE-tekstejä OKM:ssä ennen lomiam. Puheenjohtaja sopii lausuntopalautteen käsittelystä erityisavustajien kanssa.

Sovittiin lausuntopalautteen koonnista Tiimeriin tiistain 18.6. aamupäivän aikana. Lausuntopalautteen yhteenvetoja hyödynnetään myös HE-perustelumuiustiossa. Lausuntoyhteenvedossa ei lähtökohtaisesti mainita lausujaa, jollei sillä ole selvää lisäarvoa ko. asian käsittelyn yhteydessä. Seurantaryhmän kokoukseen 19.6. valmistellaan sekä tekstiyhteenvedo (word) että powerpoint-esitys.

Käsiteltiin lausuntopalautetta osa-alueittain.

Oppimisen tuki

Kaisa Rätty esitteli oppimisen tukea koskevat keskeiset havainnot. Oppimisen tuesta lausui 86 % kaikista lausunnon antajista, mikä kertoo osaltaan oppimisen tuen kehittämisen merkityksestä lukiokoulutuksessa. Tuen kokonaisuus sai lausunnoissa sekä positiivista että kriittistä palautetta.

Opiskelijan oikeutta saada matalan kynnyksen oppimisen tukea pidettiin yhdenvertaisuutta edistävänä ja tuen jatkumon näkökulmasta kannatettavana. Tukiopetuksen todettiin olevan lukiokoulutuksen tarpeisiin sopiva, joustava ja oikea-aikainen tukimuoto. Ongelmalliseksi koettiin se, ettei säädösesityksessä tarkenneta riittävästi tukitoimien toteuttamisen vastuuta etenkin tukiopetuksen osalta. Tässä yhteydessä myös huomautettiin, että laissa olisi eriteltävä selkeästi aineenopettajien ja erityisopettajien tehtävät, työnjako ja vastuut. Paikallisille toimijoille ei pitäisi jättää liikaa tulkinnanvaraa tuen tarpeen todentamisesta ja tuen toteuttamisen muodoista.

Lausunnoissa toivotaan täsmennystä siihen, mitä tarkoitetaan erityisopettajan lukiossa antamalla erityisopetuksella ja miten se eroaa erityisopettajan antamasta muusta oppimisen tuesta. Lisäksi nostetaan huoli siitä, että luonnoksen 28 b §:ssä maininta ”muut erityiset syyt” voi luoda rajoittamattoman oikeuden erityisopetukseen eli ko. syyt tulisi tarkentaa. Lausunnoissa peräänkuulutetaan täsmällisempää määrittelyä oppimisvaikeuksien todentamisesta sekä erityisopetusta koskevasta haku- ja päätösmenettelystä. Joissakin lausunnoissa myös todetaan, että lakiesityksestä ei selviä riittävästi, mitä muuta tukea lukio-opiskelijan on mahdollista saada kuin tukiopetusta tai erityisopetusta. Varsin moni lausunnonantaja toteaa, että nykyinen lainsäädäntö lukiokoulutuksen oppimisen tuesta olisi jo toimiva ja riittävä. Lisäys oikeudesta tukiopetukseen olisi riittävä muutos voimassa olevaan lakiin.

Lähes kaikki lausunnon antaneet koulutuksen järjestäjät vastustavat 29 § mukaista päätöstä erityisopetuksesta. Heidän mukaansa hallintopäätösmenettely veisi liikaa aikaa päätösten valmisteluun, mikä olisi poissa opiskelijoille annettavasta varsinaisesta tuesta. Pahimmillaan opiskelijan oikeusturvaa vahvistava säädös voisi näin käytännössä heikentää lukiokoulutuksen erityisopetuksen laatua ja saavutettavuutta. Lausunnoissa esitetään, että hallintopäätöstä esitettäisiin tehtäväksi vain opiskelijan tai huoltajien pyynnöstä.

Lausunnoissa pidetään tärkeänä lukiolakiin lisättävää säännöstä perusopetuksessa tehdyn erityisen tuen päätöksen tietojen siirtämisestä lukiokoulutuksen järjestäjälle, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus saada tukea jo lukio-opintojensa alussa. Moni lausuja on ilmaissut huolensa siitä, ettei oppimisen tukeen tarkoitettu tuleva yleiskatteellinen lisärahoitus välttämättä tosiasiallisesti kohdistuisi riittävässä määrin oppimisen tukeen. Lisärahoitusta ehdotetaan kohdistettavaksi korvamerkittynä lukion oppimisen tukeen vastaavalla tavalla kuten perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusavustukset.

Lausunnoissa huomautetaan lisäksi, että lakiesityksessä ei ole huomioitu riittävästi perusopetuksessa tekeillä olevia oppimisen tuen muutoksia. Lakivalmistelua tulisi jatkaa kaikkien kouluasteiden yhteistyönä oppimisen tuen kokonaisuuden ja jatkumon turvaamiseksi. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota esityksen vaikutuksista kuntien velvoitteisiin, erityisopettajien lisätarpeeseen sekä aluehallintovirastoihin.

Työryhmän keskustelussa lausunnoissa esitetyistä näkemyksistä nostettiin esille mm. kysymys siitä, olisiko syytä selvittää erityisopetuksen hallintopäätösmenettely vielä perustuslain näkökulmasta sekä onko hallintolain mukaiset pykälät jo riittävät. Todettiin, että esitystä on vielä täsmennettävä mm. seuraavien kysymysten osalta: Mitä tarkoitetaan oppimisvaikeuksien todentamisella? Mitä tarkoittaa riittämätön kielitaito? Mikä aiheuttaa perusteen tukiopetuksen antamiseen? Miksi lukion oppimisen tukea ollaan yhdenmukaistamassa ammatillisen koulutuksen säädöksiin ja miksei perusopetuksen ehdotuksia ei huomioida riittävästi. On myös tuotava esille, ettei tukiopetus ole subjektiivinen oikeus.

Rahoitus

Johannes Peltola esitteli rahoitusta koskevia lausuntopalautteita. Lausunnoissa saavutettavuus on tunnistettu tärkeänä ja toisaalta pienten lukioiden rahoituksen lisätarve. Esitys ei monen lausujan mukaan kuitenkaan vastaa riittävästi lausuttuihin tavoitteisiin eli se nähdään liian maltillisena eikä sen arvioida kannustavan uusiin järjestämiskäytäntöihin. Syrjäisyyskertoimen ei nähdä huomioivan saavutettavuutta riittävän monipuolisesti, koska mm. vieraskielisiä /maahanmuuttajia ja heistä koulutuksen järjestäjille koituvia lisäkustannuksia ei ole otettu lainkaan huomioon. Paras-hankkeeseen liittyvän lisän poistamiseen ei ole otettu kovin laajasti kantaa, ulkopuoliset ovat pitäneet sen poistamista perusteltuna, mutta saajat odotetusti eivät. Suurimpana rahoitukseen liittyvänä ongelmana lausunnon antajat ovat pitäneet lukiokoulutusta koskevaa rahoitusleikkuria, joka ei osa valmisteltavaa HE:tä. Kuntaliitto esittää valmistelutyön jatkamista pidempään, jotta voitaisiin löytää esitettyä säädösluonnosta parempi tapa uudistaa pienen lukiokoulutuksen järjestäjän yksikköhinnan korotus vastaamaan lukiokoulutuksen järjestämisen haasteisiin sekä huomioida valmistelussa oleva kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän uudistus.

Keskustelussa todettiin mm. tarve tarkentaa esityksen terminologiaa koskien pienten lukioiden lisää. Samoin tehdään muutamia lisäyksiä ja muutoksia mm. lukion rahoitusleikkausta ja Paras-hanketta koskeviin kirjauksiin. Vaikutukset kuntien talouteen tulisi myös kuvata tarkemmin, samoin ohjausvaikutuksia (vetovoimatekijä, yläkouluyhteys). Todettiin, että lähtökohtana pidetään edelleen lausunnossa esitettyä rahoitusmallia.

Englanninkielinen yo-tutkinto

Helmi Pulkkinen esitteli koostetta lausunnoista, joissa oli suhtauduttu erittäin myönteisesti englanninkielisen yo-tutkinnon järjestämiseen. Uudistusta pidettiin yleisesti tärkeänä ja lakiluonnosta hyvin valmisteltuna ja toteutettavissa olevana ratkaisuna. Jonkin verran kritiikkiä esitettiin englanninkieliseen koulutukseen ottamisen kriteereistä, joiden katsottiin olevan yhtäältä liian tiukat ja toisaalta jättävän liikaa tulkintatavaraa koulutuksen järjestäjälle. Erityisesti huolta aiheutti opiskelijan lukio-opintoihin riittämättömän suomen- tai ruotsin kielitaidon arviointi, johon haluttiin täsmällisempiä kriteerejä. Rajaus muuhun kuin opiskeluun perustuvasta oleskeluluvasta opiskelijaksi valinnan ehtona sai pääosin kannatusta. Suomi tai ruotsi toisena kielenä -yo-kokeen suorittamista pidettiin hyvin vaativana, mutta toisaalta kansalliskielen osaamista pidettiin tärkeänä suomalaisen yhteiskuntaan integroitumisessa. Myös englanninkielisen lukiokoulutuksen ja yo-kokeiden tuomat lisäkustannukset arveluttivat joitakin lausunnon antajia. Lausunnoissa esitettiin huolta myös kelpoisen englanninkielisen opetushenkilöstön ja oppimateriaalien saatavuudesta.

Keskustelussa todettiin, että järjestämislupa-arvioinnissa otetaan huomioon opettajien kelpoisuuskysymykset, mm. vaadittu opetuskielen kielitaito. Keskusteltiin myös englanninkielisestä oppimateriaalista sekä yo-tutkinnon S2/R2-kokeen edellyttämästä kielitaitovaatimuksesta ja miten mm. TUVA-koulutuksen yhteydessä ja lukio-opintojen aikana voidaan tukea kielitaidon vahvistumista.

Taito- ja taideaineiden koe

Heikki Blom kävi läpi taito- ja taideaineiden yo-kokeesta annettuja lausuntoja. Lausunnoissa suuri enemmistö piti esitystä hyvänä ja kannatettavana. Muutos- ja tarkennusehdotuksia esitettiin kokeiden järjestämiseen ja toteutusmuotoon liittyviin konkreettisiin kuvauksiin, taito- ja taideaineiden prosessinomaisuuteen ja erityispiirteisiin, ops-perusteiden muutostarpeisiin sekä aikuisten opsien mukaan opiskelevien suoritusmahdollisuuksiin. Lisäksi pohdittiin kokeiden järjestämishaasteisiin eri kokoisissa lukioissa, yo-tutkintopäivien lisääntymisen tuomia haasteita sekä uudistuksen vaikutuksia muiden taito- ja taideaineiden opiskeluun, yo-tutkintoon kokonaisuudessaan, muiden oppiaineiden valintaan lukiossa sekä jatko-opintovalintoihin.

Taito- ja taideaineiden kokeiden arviointi herätti myös kysymyksiä lausunnoissa. Huolta kannettiin siitä, miten ko. aineiden kokeet voidaan arvioida yo-tutkinnon mukaisella, tarkasti säädellyllä tavalla. Lisäksi huolehdittiin siitä, miten taito- ja taideaineille ominainen prosessimainen työskentely voitaisiin huomioida tutkinnon kokeessa ja sitä edeltävässä valmistavassa näytössä. Muutamissa lausunnoissa todettiin, ettei esitys ollut hallitusohjelmakirjauksen mukainen. YTL on lausunnossa tarkentanut tutkinnon rakennetta koskevaa kohtaa ja esittää tarkennusta ylioppilastutkintolain 10 §:ään tutkintoon kuuluvien viiden kokeen määrittelyyn.

Keskustelussa todettiin, että uudistuksen taloudelliset vaikutukset on kuvattava esityksessä. Merkittäviä muutostarpeita ei ole, joten vastuukirjoittajat jatkavat valmistelua nykyiseltä pohjalta.

3. Muut asiat

Muita asioita ei käsitelty.

4. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.57.

Jakelu: työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteerit